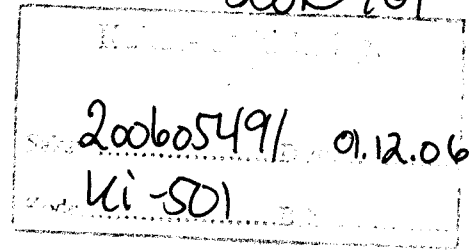

RINDAL
PORTEN TIL TROLLHEIMEN
RINDAL KOMMUNE, 6657 RINDAL

dok 161

Kultur- og kirkedepartementet
Kirkeavdelingen
Postboks 8030
Dep.
0030 OSLO

Vår ref.:
06/577-9/BJN

Arkivkode
K2-C84

Deres ref.

Dato
30.11.2006

NOU2006:2 - STATEN OG DEN NORSKE KIRKE - høringssvar

Vi viser til brev fra departementet av 24.04.06.

Rindal kommune har jobbet aktivt med å lage høringsuttalelse, blant annet gjennom åpent drøftingsmøte, arrangert sammen med Soknerådet, aktiv jobbing i kommunestyreoppnevnt gruppe og pressekonferanse.

Den gruppen som har forberedt saken for kommunestyret har laget vedlagte forslag til høringsuttalelse. Dette er også innstillingen til kommunestyret.
Dette forslaget sendes nå over til departementet innen fristen, 1. desember 2006.

Kommunestyret har imidlertid sin behandling av saken 5. desember, og kommunestyrets behandling og vedtak ettersendes i uke 49.

Med hilsen
RINDAL KOMMUNE

Bjarne Nordlund
Rådmann

Direkte telefonnr. 71664710

Saksframlegg

NOU2006:2 - STATEN OG DEN NORSKE KIRKE - UTTALE

Arkivsaknr:	06/577	Arkiv: K2-C84
Saksbehandler:	Bjarne Nordlund	

Saksgang:	Møtedato:	Saksnummer:
Kommunestyret	05.12.2006	069/06

RÅDMANNENS INNSTILLING:

ARBEIDSGRUPPA SIN INNSTILLING:

Rindal kommune vil gi følgende høringsuttalelse til NOU2006:2 – Staten og Den norske kirke:

Spørsmål/problemstilling 1:

OVERORDNEDE PRINSIPPER:

Enighet om følgende i gruppa:

Staten bør føre en aktivt støttende religionspolitikk. Det skal være full religionsfrihet i Norge og det er viktig at staten støtter alle tros- og livssynssamfunn økonomisk og praktisk.

Det er også viktig at staten sikrer et økonomisk fundament for alle tros- og livssynssamfunn ved at det bevilges midler over statsbudsjettet.

Disse midlene må ha en slik innretting/fordeling at det er mulig for alle innbyggere i Norge å kunne få tilgang på å utøve sin religiøse virksomhet og/eller få tilgang på ønskede tjenester innenfor dette området i sitt nærmiljø/kommune.

Utover dette delte gruppa seg i tre:

Ett medlem vil tilføye følgende:

A)

Det er viktig å sikre grunnlaget for en fortsatt likeverdig og landsdekkende kirke. Dette innebærer blant annet at det sikres at det finnes likeverdige tilbud som etterspørres fra kirken over hele landet.

Og at kirken styres av "folket".

Det som best imøtekommer dette i dag, er at kirken til en viss grad er politisk styrt.

Selv om Grunnloven fremhever "den evangelisk-lutherske religion" som den dominerende og den som står nærmest statsforfatningen, skal andre livssynssamfunn være sikret både økonomisk grunnstøtte og tilskudd til viktige sider av sin virksomhet, blant annet til seremonirom.

Det er viktig å fortsatt sette høyt at kirke og folk har en felles historie, og at denne historien bidrar gjennom sin plass i offentligheten til det kulturelle limet som en nasjon trenger.

Gjennom sitt samvirke med staten ivaretar kirken i dag flere allmenne oppgaver til dels uten at det finnes andre tilgjengelige alternativer.

Eksempler er gravferdsforvaltning, dødsbud, offentlig seremoniell, familierådgivning, grunnskolens kristendomsundervisning og formålsparagraf, ulike typer omsorgstiltak, livssynsmessig betjening i institusjoner med mer.

Dette har lang tradisjon, fungerer godt og kan i det alt vesentlige fortsette.

Ett av medlemmene vil tilføye:

B)

Det er viktig å sikre grunnlaget for en fortsatt likeverdig og landsdekkende kirke. Dette innebærer blant annet at det sikres at det finnes likeverdige tilbud som etterspørres fra kirken over hele landet.

Her er det sentralt at Den norske kirke gis muligheter til å fungere som en åpen, inkluderende og landsdekkende folkekirke.

Grunnlovens § 2 oppheves.

Samtidig som denne paragrafen proklamerer at staten har en offentlig religion, slås det fast at alle innbyggere har religionsfrihet. Paragrafen rommer to prinsipielt motstridende verdinormer på en gang: Alle innbyggere skal ha religionsfrihet (forstått som livssynsfrihet). Samtidig har staten en offisiell religion den skal verne og forsvare.

Derfor bør det i Grunnloven, i stedet for dagens paragraf, inntas en verdiparagraf som inneholder en særskilt henvisning til kristne og humanistiske verdier.

Statens ansvar for å føre en aktiv støttende tros- og livssynspolitikkk bør grunnlovsfestes.

Forholdet kirke/folk er langt viktigere enn forholdet stat/kirke. Det er det førstnevnte som er avgjørende for om vi fortsatt skal ha en levende folkekirke her i landet.

Det er viktig å ivareta stillingen som Den norske kirke har i landets historie. Dette gjøres best ved å forankre "den nye folkekirken" i en egen særlov gitt av Stortinget. Dette understreker blant annet kontinuiteten mellom nåværende og den nye foreslåtte kirkeordning.

Det ivaretar også behovet for å gi uttrykk for at kirken er et trossamfunn med en egenart forskjellig fra statens.

Det gir også uttrykk for at Den norske kirke fortsatt skal ha en særlig tilknytning til staten sammenlignet med andre tros- og livssynssamfunn. Dette hindrer imidlertid ikke at det skal være full tros- og livssynsfrihet i Norge.

Vi er opptatt av at Den norske kirke må anerkjennes og fullt ut behandles som trossamfunn med rettigheter og plikter på linje med øvrige tros- og

livssynssamfunn. Dagens ordning hindrer dette og gir på den ene side kirken noe privilegier i forhold til andre, men gir på den annen side kirken en begrenset religionsfrihet gjennom at den styres politisk.

Vi mener disse overordnede synspunkter langt på vei kan oppsummeres i at det anbefales en videreføring av den utvikling som ble påbegynt i forrige århundre og som kjennetegnes av en gradvis organisatorisk løsrivelse mellom Den norske kirke og staten.

To av medlemmene i gruppa vil tilføye følgende:

C)

Det overordnede prinsippet for staten må være likebehandling av alle borgere uavhengig av deres livssynstilhørighet. Det er uakseptabelt å ha konstitusjonsfestet en særlig rett for medlemmer av et trossamfunn til å forvalte makt, f.eks gjennom å kreve at halvparten av regjeringsmedlemmene må være medlemmer av statskirken. Prinsippet om ikke-diskriminering må ligge til grunn for statens politikk på området religion og livssyn. Bare en stat uten noen egen livssynspreferanse kan fullt ut garantere likebehandling. En statsdannelse med majoritetsreligion og statsmakt tett forbundet er uakseptabelt.

Ikke minst problematisk er det der en stat understøtter en misjonerende religion gjennom en særstilling i skoleverk og institusjoner. En sekulær stat vil ha en annen bevissthet og tilnærming enn å gi forrang for argumenter om kjøttvekt og tradisjon når majoritets- og minoritetsinteresser kolliderer.

Prinsippet om religionsfrihet innebærer en plikt for staten til ikke å blande seg inn i et trossamfunns indre anliggender, så lenge dette ikke bryter lover eller truer andres rettigheter og friheter.

Vi er opptatt av at Den norske kirke må anerkjennes og fullt ut behandles som trossamfunn med rettigheter og plikter på linje med øvrige tros- og livssynssamfunn. Dagens ordning hindrer dette og gir på den ene side kirken privilegier i forhold til andre, men gir på den annen side kirken en begrenset religionsfrihet gjennom at den styres politisk.

Det grunnleggende spørsmålet vi må stille oss for å vurdere forholdet mellom stat og kirke, er hva staten skal være i et moderne samfunn. Ved å ratifisere og senere inkorporere de sentrale menneskerettighetskonvensjonene, påtar staten seg i rettslig forstand ansvaret for å sikre sine borgere de rettigheter traktatene rommer på like vilkår.

Det er viktig å legge en dynamisk tilnærming til grunn og særlig vektlegge en utvikling i retning av et mer pluralistisk samfunn. Tilsvarende er det sentralt å huske at menneske-rettighetsnormene rettslig sett er å anse som minimumsnormer.

Grunnlovens § 2 er i beste fall tvetydig og i verste fall i direkte motstrid med seg selv når det gjelder å definere staten Norge. Samtidig som paragrafen proklamerer at staten har en offentlig religion, slås det fast at alle innbyggere har religionsfrihet. Paragrafen rommer to prinsipielt motstridende verdinormer på en gang: Alle innbyggere skal ha religionsfrihet (forstått som

livssynsfrihet). Samtidig har staten en offisiell religion den skal verne og forsvare.

Grunnlovens § 2 oppheves, men det inntas en ny verdiparagraf som er konfesjonsuavhengig og henviser til anerkjente fellesverdier eller til menneskerettighetene.

Statens ansvar for å føre en aktiv støttende tros- og livssynspolitikkk bør grunnlovsfestes.

Gjennom sitt samvirke med staten ivaretar kirken i dag flere allmenne oppgaver til dels uten at det finnes andre tilgjengelige alternativer.

Eksempler er gravferdsforvaltning, dødsbud, offentlig seremoniell, familierådgivning, grunnskolens kristendomsundervisning og formålsparagraf, ulike typer omsorgstiltak, livssynsmessig betjening i institusjoner med mer.

Dels finnes det rettslig forankring for en del av disse ordningene, dels er de utviklet gjennom sedvane. Uansett vil det være forhold det vil være fornuftig å revurdere uansett relasjon mellom staten og Den norske kirke.

Spørsmål/problemstilling 2:

DEN NORSKE KIRKE SOM STATSKIRKE:

A)

Ett medlem mener statskirken bør fortsette som i dag.

Nærmere begrunnelse:

Dagens kirkeordning, med sin store oppslutning og organisering også i vår tid, har vist seg å være en tjenelig og god ordning både for kirken og samfunnet.

Statskirkeordningen er den beste garantien for å sikre at det på lang sikt finnes en åpen, inkluderende, landsdekkende og likestilt folkekirke i hele Norge.

Erfaring gjennom tidene har vist at gjeldende ordning gir rom for ulike teologiske syn, og på den måten har vært en garanti for bredden og mangfoldet i det kirkelige landskap.

Statskirkeordningen gir all religion/livssyn betydning i det offentlige rom og sikrer disse like økonomiske rammevilkår.

Statskirkeordningen vil, gjennom sin offentlige forvaltning, fortsatt være en viktig kultur og tradisjonsbærer i vårt land.

Ordningen har også vist seg å sikre at Den norske kirke er en nasjonal og enhetlig kirke, samtidig som den opprettholder nærheten og samspillet mellom religionsutøvelse og lokale myndigheter.

At det fortsatt er mulig å tilpasse, reformere og utvikle Den norske kirke videre innenfor dagens grunnlovsforankring.

B)

Tre medlemmer mener statskirken bør avvikles.

Nærmere begrunnelse:

En moderne stat må være sekulær og ivareta alle borgeres religions- og livssynsfrihet på like vilkår. Prinsippet som må ligge til grunn for en stats forhold til tros- og livssynssamfunn skal være likebehandling. En

statskirkeordning konstituerer i seg selv en forskjellsbehandling som vanskeliggjør reell likebehandling.

Dette blir mer og mer aktuelt å legge stor vekt på når det norske samfunn blir mer og mer sammensatt og inhomogent.

Ved å la ett trossamfunn ha en særlig privilegert posisjon, forskjellsbehandler staten sine borgere.

Den norske kirke må få frihet til å være trossamfunn uten politisk styring på lik linje med landets øvrige tros- og livssynssamfunn.

Spørsmål/problemstilling 3:

I HVILKEN LOV BØR DEN NORSKE KIRKE VÆRE FORANKRET:

A)

Ett av medlemmene i gruppa mener Den norske kirke bør være forankret i Grunnloven:

Nærmere begrunnelse:

Dagens statskirkeordning har høy oppslutning i befolkningen. En grunnlovsfestet statskirke vil være den beste garantien for å opprettholde en landsdekkende og inkluderende folkekirke. En demokratisering av Den norske kirke må skje innenfor rammene av dagens kirkeordning.

Utnevning av biskoper i kirkelig statsråd er viktig for å sikre mangfoldet i bispekollegiet og på den måten avspeile den mangfoldige folkekirken.

Statskirken sikrer at det ikke er aktuelt med innføring av medlemskontingent, der folk må ta et økonomisk valg for å være medlem i kirken.

B)

Ett medlem mener at Den norske kirke bør være forankret i egen kirkelov.

Nærmere begrunnelse:

En lovforankret folkekirke innebærer at kirken blir et selvstendig trossamfunn med selvstendig ansvar for kirkens tro og virksomhet. En lovforankret kirke ivaretar stillingen som Den norske kirke har i landets historie og understreker kontinuiteten mellom nåværende og ny kirkeordning. Det er viktig at kirken fortsatt kan være en landsdekkende kirke og gi rom for ulike grader av trosengasjement.

C)

2 medlemmer mener at Den norske kirke bør være forankret i Lov om trossamfunn.

Nærmere begrunnelse:

Ved et skille mellom stat og kirke vil Den norske kirke få rett til å fastsette egne forhold selv, og kirken som selvstendig trossamfunn skal dermed ikke være lovforankret.

Som resultat av en utredning av hvordan den norske stat bør forholde seg til området tro og livssyn, må det utvikles et nytt, samordnet lovverk der dagens kirkelov, dagens lov om trossamfunn og dagens lov om økonomiske tilskudd til livssynssamfunn faller bort til fordel for en kortfattet lovgivning der forholdet mellom stat og tros- og livssynssamfunn reguleres i tråd med statens menneskerettslig gitte ansvar for å sikre hver enkelt borgers rett til fri religions- og livssynsutøvelse på like vilkår.

Spørsmål/problemstilling 4:

HVORDAN BØR DEN NORSKE KIRKE FINANSIERES:

Alle 4 gruppemedlemmene mener at Den norske kirke bør finansieres fra det offentlige.

Nærmere begrunnelse:

Gruppen ser tros- og livssynsvirksomhet i samfunnet som så viktig at det må finansieres i det alt vesentlige av det offentlige.

Dette er selvsagt ikke til hinder for at organisasjoner kan "kreve inn" lokal og/eller sentral medlemskontingent eller lignende, men dette må i tilfelle bli et forhold for hver enkelt organisasjon/virksomhet.

Gruppen er også opptatt av at fordeling av de offentlige midler blir slik innrettet at det i realiteten blir likeverdige forhold for utøvelse av tros- og livssynsvirksomhet i hele landet, og at distrikter og spredt bebygde områder i praksis ikke får dårligere muligheter til slik utøvelse.

I den sammenheng kan en modell der det bevilges midler etter aktivitet være aktuell.

Det er svært viktig at midlene fordeles slik at det blir mulig å ha en lokal kirkevirksomhet, og at det fortsatt kan være en "lokal kirke" med stor grad av selvstyre.

Spørsmål/problemstilling 5:

HVORDAN BØR VALGORDNINGENE OG DEMOKRATIET VÆRE DERSOM STATSKIRKEORDNINGEN AVVIKLES:

Alle 4 gruppemedlemmene mener at valgordningene bør innrettes slik at direkte valg til kirkens besluttende organer styrkes/økes.

Nærmere begrunnelse:

Gruppen mener prinsipielt at mer bruk av direkte valg styrker demokratiet, og det er ønskelig også for kirkens vedkommende.

Om kirken skulle bli skilt fra staten, vil det være naturlig at kirken selv (dens medlemmer) bestemmer organisering, valgordning mm. Det vil være naturlig i et slikt tilfelle at det blir overgangsordninger mellom dagens ordning og en ordning som kirken selv beslutter.

Om statskirken skulle bli beholdt, er det også i et slikt tilfelle aktuelt å gå inn i en vurdering av om det kan benyttes mer direkte valg enn det som er tilfelle i dag.

I alle tilfeller er det viktig å legge tilrette tiltak for at valgdeltagelsen kan styrkes/økes.

Spørsmål/problemstilling 6:

DERSOM STATSKIRKEORDNINGEN AVVIKLES, HVA BØR I SÅ FALL STÅ I § 2(ELLER I EN ANNEN PARAGRAF) I GRUNNLOVEN I TILLEGG TIL PRINSIPPET OM RELIGIONSFRIHET:

A)

2 medlemmer mener at det i Grunnloven bør stå noe om de politiske prinsipper som statsforvaltningen bygger på; så som demokrati, rettstaten og menneskerettighetene.

Nærmere begrunnelse:

Den norske statens konfesjonsforankring blir stadig mer problematisk som følge av at samfunnet blir mer mangfoldig og borgerne har krav på livssynsfrihet. Den pluralisme utviklingen innebærer er en berikelse av vårt samfunn. De nye kulturimpulsene har verdi i seg selv, men også den gjensidige påvirkningen som skjer mellom det vi oppfatter som tradisjonell norsk kultur og nye innslag fører til spennende utfordringer og muligheter. Da er det svært problematisk hvis det i lovgivning og forvaltning ligger en oppfatning av at en bestemt religion eller religiøs tradisjon konstituerer identiteten til Norge som nasjon.

Utvalgflertallets forslag om å slå fast at statens verdigrunnlag skal "forblive" den kristne og humanistiske arv er og forblir ekskluderende, og ikke et grunnlag som signaliserer likeverd og inkludering. Dels er det samtidig en annektering av verdier vi finner i mange tradisjoner og dels er det et signal om at noen borgere er å anse som mer riktig norske enn andre.

Vi mener at sentrale allmenne verdier som kommer til uttrykk i menneskerettighetene i dag er bedre egnet som et samlende etisk grunnlag for et pluralistisk samfunn enn verdier forankret i en spesifikk trosforestilling eller religiøs tradisjon.

B)

2 medlemmer mener at det i Grunnloven bør stå noe om demokrati, rettstaten og menneskerettighetene, men i tillegg er det viktig at det står noe om det kristne og humanistiske verdigrunnlaget.

Nærmere begrunnelse:

Samfunnet vårt er i stadig endring og utvikling, det blir mer sammensatt og pluralistisk. Det er viktig å ta hensyn til dette. Den pluralisme utviklingen innebærer er en berikelse av vårt samfunn. De nye kulturimpulsene har verdi i seg selv, men også den gjensidige påvirkningen som skjer mellom det vi oppfatter som tradisjonell norsk kultur og nye innslag fører til spennende utfordringer og muligheter.

Når dette er sagt, er realiteten at det i dag, og det vil etter all sannsynlighet også bli slik i lang tid framover, at et meget klart flertall av folket støtter og "er glad i" de kristne og humanistiske verdier som samfunnet i Norge bygger på. Trolig er det også slik at et klart flertall ønsker at disse verdier skal stå sterkt også i framtiden. Da kan det ikke være feil å fortsatt fremheve disse verdier i grunnloven.

I tillegg representerer disse verdiene en historie og en kultur som vi mener er viktig å ta vare på og styrke også i framtiden. Dette er ikke til hinder for at vi kan ha full tros- og livssynsfrihet i Norge.

Spørsmål/problemstilling 7:

HVEM BØR HA ANSVAR FOR GRAVFERDSFORVALTNINGEN:

A)

2 av gruppemedlemmene mener at Den lokale kirke(menighetsråd eller fellesråd) bør ha ansvaret for gravferdsforvaltningen.

Nærmere begrunnelse:

Drift av kirkegårder er et sensitivt forvaltningsområde. I fellesrådene er det bygget opp verdifull kompetanse som har vist seg å fungere godt. Kirken har så langt gjort en god jobb, og det er svært få klager på ordningen.

Undersøkelser viser (jf. NOU 2006:2 s. 136) at folk er tilfreds med hvordan kirkelig fellesråd har forvaltet gravferdsordningen.

Ofte er det slik at kirke og kirkegård utgjør en felles enhet, og slik vil det fortsatt være svært mange steder i lang tid framover.

Når det er sagt, mener vi at det klart må legges tilrette for og ha høy fokus på at andre religioner/livssyn også må ha mulighet til å gravlegge sine på en måte og med seremonier som er viktige og ønskelige for dem.

Vi viser også til at alle de nordiske landene har majoritetskirken ansvaret for dette området, også etter innføring av ny kirkeordning med skille mellom stat og kirke.

Det må være et offentlig og lovpålagt ansvar at alle borgere v/sine pårørende har tilgang til egnede og livssynsnøytrale seremonilokaler for gravferd og andre livsfasemarkeringer innen sin bostedskommune.

I tillegg nevnes at for å legge tilrette for at Den lokale kirke kan ha muligheter til å ha en viss størrelse og aktivitet lokalt, er det svært viktig at kirken får beholde denne aktiviteten/disse tilsatte. Det ligger tilrette for kombinasjonsstillinger kirke/kirkegård på mange små steder.

B)

2 av gruppemedlemmene mener at kommunen bør ha ansvaret for gravferdsforvaltningen.

Nærmere begrunnelse:

Allmenne ordninger og tjenester som angår alle borgere, må i en moderne stat ivaretas av en livssynsnøytral offentlig instans. Ansvaret for gravferdsforvaltningen bør derfor ligge hos kommunen.

Vigsling av offentlig gravlund:

I stedet for utvalgets forslag om vigsling av hele eller deler/felt av gravlundene ber vi om at det innarbeides vigsling av hver enkelt grav under gravferden.

Dette for å etterleve og respektere gravlundens allmenne karakter og ikke skape problemer for brukere med ulike livssyn.

Offentlig eierskap av gravlundene:

I stedet for utvalgets forslag om kirkelig eierskap av det statskirkelige gravlundsareal (kikegårdstomten) må det sikres offentlig eierskap av disse. Alle borgere må ha lik tilgang til gravlegging på en offentlig eid og offentlig drevet gravlund i sin bostedskommune.

Offentlige seremonilokaler:

Det må være et offentlig og lovpålagt ansvar at alle borgere v/sine pårørende har tilgang til egnede og livssynsnøytrale seremonilokaler for gravferd og andre livsfasemarkeringer innen sin bostedskommune. Offentlig eide kapeller/seremonilokaler som i dag har fastmontert religiøs symbolikk og/eller religiøs utforming bør omgjøres til nøytral form. Det tilrettelegges for bruk av mobile symboler etter brukernes ønsker

Spørsmål/problemstilling 8:

HVEM BØR EIE OG FORVALTE KIRKEBYGGENE:

A)

3 av gruppemedlemmene mener at den lokale kirke bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret.

Nærmere begrunnelse:

Vi forutsetter at det ved et skille mellom stat og kirke foretas en gjennomgang av verdier og at det skjer en deling av boet der Den norske kirke får det økonomiske ansvar for de bygninger kirken overtar. Kirkebygg, kirkelig infrastruktur og eiendomsmasse er bygget opp av fellesskapet gjennom århundrer blant annet gjennom kirkelig beskatningsrett og senere gjennom offentlig finansiering. Ved en fremtidig bo-deling må det tas hensyn til dette. Det vil også være naturlig å legge inn en ordning som gir en økonomisk kompensasjon til øvrige tros- og livssynssamfunn for de verdier kirken får overta ved et skille. Det må foretas en nøktern og kritisk gjennomgang av hvilke kirkebygg Den norske kirke ønsker opprettholdt til kirkelig bruk, hvilke som bør overtas av fellesskapet og vernes og hvilke bygg som bør avvikles.

Historisk viktige kirkebygninger bør være i fellesskapets eie gjennom at staten overtar både eierskap, økonomisk ansvar og disposisjonsrett. Det må være samfunnets kulturhistoriske behov som begrunner eventuelt vern av kirker.

B)

Ett av gruppemedlemmene mener at Den lokale kirke bør eie kirkebyggene og kommunen bør ha det økonomiske ansvaret.

Nærmere begrunnelse:

I henhold til den lutherske tradisjon har menighetene et sterkt selvstyre og ansvar for å konstituere den lokale kirken. Historisk er det lokalbefolkningen i hvert enkelt sokn som har bidratt til reisningen av kirkebygg. Kirkebyggene er mange steder produkt av stor lokal dugnadsinnsats, innsamlinger og gaver fra private. Derfor bør også lokalbefolkningen (som i det alt vesentlige er medlemmer i Den norske kirke) beholde eiendomsretten. Dette er også ett uttrykk for at kirkebyggene fortsatt er en viktig identitetsmarkør lokalt, og er ofte stedets eneste monumentalbygg.

Til slutt:

Gruppen ønsker ikke nå å ta stilling til hvordan Opplysningsvesenets Fond skal benyttes, forvaltes og eies.

For å avklare dette, må det mer utredning og vurdering til. Og det er viktig i den sammenheng hvilken organisasjonsform kirken får videre. Men gruppen vil gi uttrykk for at det virker ikke fornuftig slik det er i dag – nemlig at fondet har forholdsvis stor midler, mens svært mange av landets kirker forfaller.

Vedlegg:

- 1 BROSJYREUTGAVEN AV NOU 2006:2 (UTDELT TIL KOMMUNESTYRET TIDLIGERE I HØST)
- 2 SPØRRESKJEMA FRA DEPARTEMENTET
- 3 NOU2006:2 - STATEN OG DEN NORSKE KIRKE - HØRINGSUTTALELSE FRA SOKNERÅDET

BAKGRUNN

Det vises til KS 43/06:

Der gjorde kommunestyret følgende vedtak:

„

Følgende gruppe oppnevnes til å komme med forslag til høringsuttale i forbindelse med NOU 2006:2 Staten og Den norske kirke:

Oddvar Evjen, Mona Sandum, Synnøve Bjørndal og Inga Dalsegg

Sekretær for gruppa er rådmannen.

Gruppa oppfordres til å følge statsråden sin anbefaling:

”Under arbeidet med denne saken vil jeg oppfordre aktuelle høringsinstanser til å legge til rette for informasjons- og drøftingsmøter, så vel i det enkelte lokalsamfunn som på regionalt og nasjonalt nivå. For eksempel vil det, etter min mening, kunne være fruktbart om folkevalgte for kommunen og den lokale kirken i fellesskap drøfter hvilken løsning på forholdet mellom stat og kirke som vil være best på deres sted.”

Gruppa får frist til 01.11.06 for å komme med forslag til høringsuttale, som så behandles i kommunestyret.

„

Arbeidsgruppa har vært ledet av Oddvar Evjen og har hatt 4 møter, avholdt pressekonferanse og arrangert åpent informasjons-/drøftingsmøte sammen med Soknerådet.

På møtet var det tre innledere og deretter drøftings-/spørsmålsrunde. Det var ca. 35 tilstede.

På dette møtet ble det en fin orientering, noe drøfting, men svært lite innspill.

Dermed har gruppa i stor grad laget høringsuttalelsen ut fra egne tanker og meninger.

Gruppa har på ingen måte samlet seg om et forslag. Det er heller det motsatte som er tilfelle – gruppemedlemmene har på de fleste spørsmål delt seg – og da blir det opp til kommunestyret gjennom votering på de enkelte punkter å gi uttrykk for kommunens mening i saken.

Høringsuttalelsen er lagt opp slik i formen at den skal matche departementets spørreskjema.

Så over til selve NOUen (NOU2006:2 – STATEN OG DEN NORSKE KIRKE):

I Norge er det i dag mange livssynssamfunn.

Ifølge Statistisk sentralbyrå fordeler medlemstallet seg slik i 2006:

Evangelisk-luthersk 3.943.650

Evangelisk kristne 87.442

Romersk-katolsk 46.308

Andre kristne 49.258

Islam 80.838

Buddhisme 9968

Hinduisme 3321

Sikhisme 3110

Jødedom 961

Humanetisk samfunn 69.610

Dette gjelder registrerte medlemmer, uten at det dermed er sagt at tallene avspeiler folks reelle tro.

Statistikken bekrefter Den norske kirkes (DNK) sterke posisjon i landet. Det er da ikke noe merkelig i at DNK har en spesiell posisjon i landets lovgivning.

Men statistikken sier også noe om at "nye" religioner og livssyn som følge av et flerkulturelt samfunn utgjør vesentlige mindretall.

Dette innebærer en forpliktelse for framtidens Norge å legge forholdene til rette i et land som mer og mer blir preget av andre religioner og fremmede kulturer, samtidig som vårt nasjonale arvegods skal ivaretas. I tillegg ønsker politikerne selvsagt å se framover og vurdere hva som i framtiden tjener menneskene og samfunnet i Norge på den beste måte. Noen enkel sak er dette så visst ikke. Men mye er allerede gjort, bl.a. gjennom lovverk og økonomisk støtte.

Dette er en av hovedbakgrunnene for at arbeidet med å vurdere forholdet mellom stat og kirke igjen står på sakskartet.

I 2002 ble det i stortinget foreslått å oppnevne en bredt sammensatt offentlig kommisjon for å vurdere forholdet mellom stat og kirke. Storkomiteen gikk i sin innstilling inn for dette og et enstemmig storting sluttet seg til innstillingen.

Regjeringen fulgte opp vedtaket og oppnevnte i mars 2003 et offentlig utvalg på 20 medlemmer kalt "Gjønnes-utvalget".

Formålet med utredningen er å gi grunnlag for å treffe beslutning om statskirkeordningen skal videreføres, reformeres eller avvikles. Det legges til grunn at Den norske kirke fremdeles skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.

Med henblikk på formålet, skal utvalget vurdere:

1. Statskirkeordningen i sin helhet slik den er utformet og virker i Norge.
2. Mulige eller ønskelige reformer innenfor rammen av det en med rimelighet kan karakterisere som en statskirke.
3. Alternativ til statskirkeordningen og overgangsordninger ved et eventuelt opphør av statskirkeordningen.
4. Finansiering av kirkelig virksomhet, herunder spørsmål knyttet til medlemsavgift, livssynsavgift, skatt og statlige/kommunale bevilgninger.
5. Gravferdsforvaltning.
6. Ordninger for ivaretagelse av fredede og verneverdige kirker.
7. Eiendomsretten til kirker og kirkegårder, andre aktuelle eiendommer, opplysningsvesenets fond m.v. ved et eventuelt opphør av statskirkeordningen.
8. Hvilke konsekvenser foreslåtte endringer i kirkeordningen antas å ha for blant annet oppslutningen om Den norske kirke, for det åndelige liv, for kirkelig undervisning og diakoni, for vår kultur og for verdigrunnlaget i vårt folk.

Det forutsettes at utvalget i tilknytning til sine tilrådinger legger fram konkrete forslag til nødvendige endringer i Grunnloven og/eller annen lovgiving.

Det bør være et mål for utvalget å foreslå løsninger som kan få bredest mulig oppslutning og som sikrer at kirkens medlemmer opplever å ha sin kirke i behold og at samfunnets verdiforankring ikke svekkes. Utvalget bør konsentrere seg om forholdet mellom staten og Den norske kirke. Det må tas nødvendige hensyn til ivaretagelse av religionsfriheten, uten at det dermed forutsettes at utvalget utreder religionspolitiske spørsmål generelt.

Det er ønskelig at utvalget arbeider i dialog med kirkelige organer og andre aktuelle aktører i samfunnet.

Utvalget kan utarbeide delrapporter med mulige og alternative grunnlovsforslag. Disse må foreligge på et tidspunkt som gjør et mulig at det i Stortinget, kan fremsettes grunnlovsforslag innenfor den fristen som gjelder for slike forslag inneværende stortingsperiode. Utvalget skal legge fram sin utredning innen utgangen av 2005.

Utvalget avgav sin utredning til Kultur og kirkedepartementet 31. januar 2006.

I dette saksframlegget vil det kort bli gjort et forsøk på å trekke fram hovedpunktene i NOU'en, men i tillegg henvises også til det heftet – den såkalte brosjyren eller kortversjonen – som kommunestyrets medlemmer fikk utdelt tidligere i høst.

Brosjyren kan skaffes til flere om det er ønskelig.

Kapitel 2 - Sammendrag

Innholdet i kapitlet er tatt igjen nedenfor under de forskjellige kapitlene.

Kapitel 3 – Historisk tilbakeblikk

Statskirkeordningen har eksistert i Norge i flere hundre år og historisk tilbakeblikk tar for seg perioden fra starten og fram til nåtid. Det redegjøres i dette kapitlet for etableringen og utviklingen av statskirkeordningen.

Kapitel 4 – Statskirkeordningen

I dette kapitlet beskrives hovedtrekkene for hvordan statskirkeordningen er regulert og fungerer i dag. Kapitlet omhandler kirkesyn og kirkeordning, rettslig grunnlag og utforming, organisasjon, tro og livssyn i Norge, europeisk perspektiv, tros- og livssynsfrihet og statskirkeordningen,

Kapitel 5 - Fremtidig kirkeordning

Utvalgets flertall på 18 medlemmer anbefaler at dagens statskirkeordning oppheves og at det etableres en ny kirkeordning for Den norske kirke.

Et flertall av disse, 14 medlemmer anbefaler at Den norske kirke organiseres som en lovforankret folkekirke, hvor Grunnlovens § 2 annet ledd fjernes.

Et mindretall av disse, 4 medlemmer, anbefaler at Den norske kirke organiseres som en selvstendig folkekirke hvor også Grunnlovens § 2 annet ledd fjernes, men det tas inn en verdiparagraf i Grunnloven.

2 medlemmer anbefaler en fortsatt grunnlovsforankret folkekirke hvor grunnlovens bestemmelser opprettholdes.

Utvalget samlet mener at siste setning i grunnlovens § 2 annet ledd vedr. oppdrageransvaret bør fjernes.

Forslagene er vist skjematisk og meget forkortet i tabellen nedenfor:

KIRKEORDNING	Grunnlovsforankret Folkekirke (2 medl)	Lovforankret Folkekirke (14 medl)	Selvstendig Folkekirke (4 medl)
--------------	---	--------------------------------------	------------------------------------

Rettslig forankring	Grunnloven	Særlov gitt av Stortinget	Trossamfunnsloven
Øverste myndighet	Kongen i kirkelig statsråd	Kirkemøtet	Kirkemøtet
Utnevning av biskoper og proster	Kongen i kirkelig statsråd (ev bare biskoper)	Kirken står fritt	Kirken står fritt

En **lovforankret folkekirke** forutsetter at Grunnlovens nåværende bestemmelser om Den norske kirke fjernes, herunder § 2 annet ledd om den evangelisk-lutherske religion som statens offentlige religion, men at det inntas en ny verdiparagraf.

Den norske kirke blir et selvstendig rettssubjekt med egne styringsorganer og med selvstendig ansvar for alle saker som har med kirkens tro og virksomhet å gjøre.

Biskoper (og proster) utnevnes av kirkens egne organer på grunnlag av bred nominasjons- og valgordning.

Den norske kirke gis en særlig tilknytning til staten gjennom en kirkelov gitt av Stortinget – utformet som en kortfattet rammelov og forankeres i grunnlovsbestemmelse.

Den norske kirke skal fortsatt være en landsdekkende kirke med bred kontaktflate og rom for ulike grader av trosengasjement og aktivitet blant medlemmene. Den norske kirke skal også i fremtiden spille en betydelig rolle som trossamfunn og som samfunnsinstitusjon.

Kirkens selvforståelse og egenart som trossamfunn må ivaretas slik at den kan oppfylle sin oppgave som kirke og styrke sin rolle som folkekirke. Kirkens demokratiske strukturer er gjennom de senere år bygd ut på alle nivåer og kirken har egne organer som kan overta de oppgaver som Kongen (regjeringen) i dag ivaretar.

Forholdet mellom kirke og folk fremstår som viktigere enn forholdet mellom kirke og stat og folks tilhørighet i menighetene er avgjørende for kirkens fremtid og ikke ordningen av forholdet mellom kirke og stat.

Dette innebærer full tros- og livssynfrihet og ivaretar retten til å uttrykke sin tro og sitt livssyn i det offentlige rom. Dette kan forhindre at tro og livssyn blir redusert til et rent privat anliggende.

Den lokale menighet er i dag organisert i to ulike virksomhetsområder – prestetjenesten og menighetsrådets virksomhet. De er også to arbeidsgivere – staten for prestetjenesten og soknet gjennom kirkelig fellestråd. Staten finansierer prestetjenesten mens kommunen finansierer de øvrige ansatte. Den anbefalte kirkeordningen gir et annet og større rom for bedre samordning eventuelt fullstendig sammenslåing av den todelte organiserte virksomheten.

Dersom Den norske kirke ikke lenger skal være en del av statsforvaltningen, men etableres som en **selvstendig folkekirke** på lik linje med andre tros- og livssynssamfunn, innebærer det at Grunnlovens § 2 annet ledd skal fjernes og det tas inn en ny verdiparagraf.

Det innebærer et tydelig skille mellom politisk makt og kirkestyre.

Virksomheten reguleres gjennom en felles lovgiving for alle tros- og livssynssamfunn og må betraktes og behandles som et trossamfunn.

Politiske organer skal ikke bestemme noe som går på kirkens grunnlag, oppdrag og måte å fremtre på ut fra sin egenart.

Dersom dagens statskirkeordning med **grunnlovsforankret folkekirke** videreføres vil dagens grunnlovsbestemmelser bli opprettholdt.

Det bør vurderes å endre prosedyrene for bispeutnevnelser, slik at Kongen (regjeringen)

utnevner en av de tre som har fått flest stemmer.

Proteststillingene bør endres fra embetsmenn til statlige tjenestemenn, slik at de ikke lenger utnevnes av Kongen (regjeringen).

Det bør vurderes å legge prestetjenesten inn under soknene / felleråd / prostiråd for å få samme tilsettingsmyndighet og arbeidsgiver i lokalkirken.

Kirkeloven bør gjøres enklere, mer som en rammelov, med tilsvarende delegasjon til Kirkemøtet.

Altså det er fullt mulig å fortsette den reformlinjen som nå i svært mange år har foregått i Den norske kirke, selv om dagens Grunnlov og dagens statskirkeordning fortsetter.

For å styrke demokratiet og for å skape større engasjement bør en endre valgordningene.

Mindretallet mener også at det er dagens statskirkeordning som best sikrer at Den norske kirke er der for alle som ønsker det og som best sikrer en tilstrekkelig lav terskel for at alle skal kunne føle seg hjemme i kirken uansett trosengasjement.

Mindretallet frykter at fjerning av paragrafer som omfatter den lutherske lære og de tilhørende ordninger vil skape et konstitusjonelt tomrom som en ikke skuer rekkevidden av.

Et samlet utvalg anbefaler at siste setning i Grunnlovens § 2 annet ledd om oppdrageransvaret fjernes.

Kapitel 6 – Finansiering

Utvalget bestilte en ressursbetenkning fra Kirkerådet og den betenkningen har utvalget holdt seg til. Utvalget sier at betenkningen gir et godt utgangspunkt, men kirken må markere sitt ressursbehov ut fra egen forståelse av gjeldende lov- og regelverk og sine strategiske målsettinger.

Det kommer frem at flertallet i utvalget mener det er behov for økt ressurstilgang, mens mindretallet mener at det ligger utenfor utvalgets mandat å uttale seg om hvilke ressursnivå kirken har behov for.

Hele utvalget er enig i særskilte ressurser til omstilling i en overgangsordning. Dersom staten pålegger kirken oppgaver, skal det finansierers gjennom økt offentlig støtte.

Soknet er den grunnleggende enhet i Den norske kirke og kan ikke løses fra denne. Soknet har selv rettigheter og plikter, er part i avtaler med private og offentlige myndigheter og har partsstilling ovenfor domstol og andre myndigheter. Menighetsrådet treffer avgjørelser og opptrer på vegne av soknet når det ikke er fastsatt i kirkelov, kirkeordning eller i medhold av disse at myndigheten er lagt til annet kirkelig organ.

Staten vil ved flertallsforslaget få en merkostnad på over 2 mrd kroner, mens tilsvarende bevilgning kommer til fradrag for kommunenes forpliktelser overfor den lokale kirke.

En finansieringsmåte kan være medlemskontingent. Denne kan være en differensiert kontingent i forhold til inntekt. Den kan være en fast kontingent med særskilte satser for ulike medlemsgrupper, eksempelvis husstander, studenter, pensjonister og lignende.

Medlemskontingent kan kreves inn av det offentlige eller av kirken selv.

Avgiften er anslått å ville innbringe anslagsvis 900 mill kroner til kirkens lokale virksomhet som i dag ikke er finansiert over offentlige budsjetter.

En annen finansieringsmåte er at staten krever inn øremerket obligatorisk avgift/skatt (livssynsavgift) til tros- og livssynssamfunn fra alle innbyggere. Særskilt avgift eller over skatteseddelen, mot at den direkte personbeskatningen reduseres tilsvarende. Den innbetalte avgift fra de som ikke er medlem i noe tros- eller livssynsamfunn kan gå til et kulturelt eller veldedig formål.

Dersom kommunen fortsatt skal ha et ansvar for finansiering av lokale kirker, bør dette lovreguleres jf gjeldende kirkelov § 15.

Når det gjelder **lovforankret folkekirke** anbefaler 15 medlemmer at offentlige bevilgninger fortsatt skal stå for hovedfinansieringen, med statlige tilskudd som dekker lønninger og tilknyttede personalkostnader og kommunale tilskudd som dekker bygning, forvaltning, vedlikehold og drift av kirkebygg. Dette kombineres med medlemsbidrag og skal dekke menighetens øvrige virksomhet.

Den lokale menighet er i dag organisert i to ulike virksomhetsområder – prestetjenesten og menighetsrådets virksomhet. De er også to arbeidsgivere – staten for prestetjenesten og soknet gjennom kirkelig fellesråd. Staten finansierer prestetjenesten mens kommunen finansierer de øvrige ansatte. Den anbefalte kirkeordningen gir et annet og større rom for bedre samordning, eventuelt fullstendig sammenslåing av den todelte organiserte virksomheten.

Fortsatt offentlige bevilgninger som hovedfinansiering for kirken er en forutsetning for at Den norske kirke kan videreføres som en landsdekkende folkekirke.

Mindretallet anbefaler en statlig grunnfinansiering av kirken og andre tros- og livssynssamfunn, som kan finansiere et nærmere definert minimumstilbud for medlemmene. Utover dette er det opp til kirken og de øvrige tros- og livssynssamfunn å fastsette ordninger for å sikre sine inntekter.

Et annet mindretall anbefaler en hovedfinansiering gjennom medlemsbidrag utformert som en medlemskontingent, supplert med offentlige tilskudd til særskilte formål, og som innføres over tid med offentlig grunnfinansiering i overgangsperioden.

Når det gjelder **selvstendig kirke** anbefaler 11 medlemmer at det gis en statlig bevilgning til Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn som kan finansiere et nærmere definert minimumstilbud for medlemmene.

Utover dette blir det opp til Den norske kirke og de øvrige tros- og livssynssamfunn å fastsette ordninger for å sikre egne inntekter.

Mindretallet anbefaler en hovedfinansiering gjennom medlemskontingent, supplert med offentlig tilskudd til særskilte formål.

Når det gjelder **grunnlovforankret folkekirke** anbefaler utvalget at offentlig bevilgninger fortsatt skal stå for hovedfinansieringen og anbefaler videre at den statlige bevilgningen overføres til Den norske kirke ved Kirkemøtet som disponerer og fordeler midlene.

17 medlemmer mener at finansiering av alle stillinger og personalkostnader overføres til staten, mens den øvrige ansvarsfordelingen mellom staten og kirken videreføres som i dag.

2 medlemmer av de 17 medlemmene mener at dagens ansvarsfordeling videreføres, mens mindretallet mener at kommunens finansieringsansvar skal falle bort og at de offentlige bevilgningene overføres samlet fra staten.

Kapitel 7 – Gravferdsforvaltningen

Uavhengig av hvem som skal ivareta ansvaret for gravferdsforvaltningen, mener utvalget at følgende retningslinjer bør gjelde:

- Det er et offentlig ansvar å sørge for gravplasser og etablere ordninger som sikrer at gravferd og jordfesting skjer i faste, ordnede og verdige former.
- Alle skal gravlegges med verdighet og respekt for personlig tro og livssyn.
- Gravferd skal så langt det er mulig skje i overensstemmelse med de regler den enkelte religion eller tradisjon krever.
- Det offentlige må tilsvarende ta ansvar for å skaffe til veie verdige livssynsfleksible seremonilokaler til bruk for innbyggere som ikke benytter kirkelige bygg til sine seremonier.

Uavhengig av kirkeordning, er det etter utvalgets mening to alternative steder å plassere ansvaret for gravferdsforvaltningen, hos kirkelig fellesråd eller hos kommunen.

Utvalget konstaterer at det er ulike meninger om hvorvidt gravferdsforvaltningen fortsatt skal ivaretas av kirkelig fellesråd. De ulike meningene avhenger dels av egen tros- og livssynsmessig tilhørighet, dels av hvilket prinsipielt syn den enkelte har på saken.

Flertallet i utvalget mener at forvaltning av gravferd er en allmenn oppgave og anbefaler at gravferdsloven endres slik at kommunen kan overta gravferdsforvaltningen. Det begrunnes med at det ville sikre større likestilling mellom de ulike tros- og livssynssamfunn.

Det åpnes for at kommunen kan vedta å sette gravferdsforvaltningen ut igjen til Den norske kirke ved kirkelig fellesråd, dersom det er formålstjenlig, siden Den norske kirke har lang erfaring med gravferdsforvaltning.

Utvalgets mindretall anbefaler at kirkelig fellesråd beholder ansvaret, både fordi langt de fleste gravferder skjer etter Den norske kirkes ritualer og fordi kirkebygg og kirkegårder utgjør en integrert helhet de fleste steder.

Mindretallet mener også at det ikke er registrert noe ønske i flertallet av befolkningen om å flytte ansvaret over på kommunene, og at de fleste er fornøyde med måten kirkelig fellesråd ivaretar ansvaret på. (Blant annet viser en nylig avholdt omfattende spørreundersøkelse at befolkningen er svært godt fornøyd med ordningen som den er i dag). Dette er i tråd med ordningen i alle de andre nordiske landene.

Når en skal vurdere hvem som skal videreføre gravferdsforvaltningen er det viktig å se på de fordeler som hver av ordningene har.

Dersom kommunen overtar vil det etter utvalgets mening ha følgende fordeler:

- Det tydeliggjør at det er et offentlig ansvar å sørge for at alle innbyggere får en verdig gravplass og at gravferd skjer i ordnete og faste former.
- Brukere som ikke er medlemmer av Den norske kirke kan oppleve det mindre problematisk å bli møtt med en nøytral instans ved gravferd.
- Skillet mellom de juridiske og praktiske sidene ved gravferd og de religiøse og seremonielle blir tydeligere.
- Kompetanse og ressurser kan utnyttes bedre, da de som har praktisk arbeid med gravstedene også kan ha andre arbeidsoppgaver i kommunen.
- Den norske kirke blir frigjort fra en stor og ressurskrevende oppgave.
- Et ikke-kirkelig organ blir klageinstans.

Mindretallet i utvalget anbefaler at kirkelig fellesråd beholder ansvaret og viser til gode erfaringer med nåværende ordning.

Dersom Kirkelig fellesråd skal beholde forvaltningen er det ut fra følgende fordeler ved nåværende ordning:

- Den ivaretar den store majoriteten som velger begravelse i regi av Den norske kirke (94% i 2003).
- De fleste gravplasser ligger i nærheten av lokale kirker.
- Aktuelle aktører samarbeider i de fleste tilfeller med Den norske kirke.
- Kirkelig fellesråd har god kompetanse på området.
- Ingen signaler tyder på annet enn at kirkelig fellesråd ivaretar oppgaven på en tilfredsstillende måte på vegne av det offentlige.
- Kirkelig fellesråd har sannsynligvis større innsikt i behovene til ulike religioner og livssyn enn det en kommunal etat har.

I tillegg er det viktig for kirkelig fellesråd å ha denne oppgaven for å ha mulighet til å ha såpass omfattende virksomhet på mindre steder/i mindre kommuner at Den norske kirke lokalt kan eksistere som selvstendige enheter.

Uavhengig av hvem som skal ha forvaltningsansvaret bør det opprettes et gravferdsfaglig forum som kan styrke kompetansen i gravferdsfaglige spørsmål og ha en rådgivende funksjon overfor fellesrådet og kommunen.

Utvalget anbefaler videre at begrepet kirkegård erstattes av den nøytrale betegnelsen gravlund eller gravplass i lovverket.

Utvalget anbefaler at det ved nyanlegg bør vurderes å erstatte vigsling av hele gravlunden med vigsling av felt for å tydeliggjøre at deler av gravlunden benyttes av flere tros- og livssynssamfunn.

Uavhengig av hvem som skal ha det fremtidige forvaltningsansvaret, legges det til rette for at det i hvert bispedømme / fylke etableres et faglig forum som kan ha en rådgivende funksjon i forhold til fellestråd/kommune, med fokus på samarbeid mellom de ansvarlige for gravferdsseremoni og gravferdsforvaltning, ulike behov når det gjelder gravferdsskikker og gravlundene som kulturminner.

Dersom kirkelig fellestråd skal være gravferdsforvalter også for fremtiden, anbefaler 2 medlemmer av utvalget at det opprettes en ordning med en kommunal gravferdskontakt.

Personen må holde seg oppdatert på gravferdsforvaltning og være et bindeledd mellom kirkelig fellestråd og pårørende som står utenfor Den norske kirke.

Flertallets anbefaling får ikke konsekvenser for eierforholdene til gravlundene. Selv om forvaltningsansvaret legges til kommunen, kan soknet fortsatt eie arealet.

Det er lite ønskelig med en gravferdsavgift og utvalget anbefaler at kommunen fortsatt skal finansiere gravferdsforvaltningen, uavhengig av hvem som får forvaltningsansvaret

Kapitel 8 – Fredede og verneverdige kirker

Landets eldste kirker og kirkegårder er en vesentlig kilde til forståelse av norsk kulturhistorie. Kirkenes utsmykking er blant landets viktigste kunstsatter. All offentlige og kirkelige utredninger og instanser har de senere tiår understreket det offentliges ansvar for å ivareta denne kulturarven.

Departementet godkjenner oppføring, ombygging, utvidelse og nedleggelse av kirker. Dersom en kirke nedlegges opphører kommunens økonomiske ansvar. Hvis bygget er verneverdig eller fredet får det et statlig tilskudd og riksantikvaren kan også gi støtte til merkostnader ved restaurering av kirkebygg.

Det bevilges i dag 3 mrd kroner for lite til istandsetting og vel 100 mill kroner mangler til årlig vedlikehold.

Utvalget mener at det må etableres særskilte finansieringsordninger for fredede og verneverdige kirker, uavhengig av den fremtidige relasjonene mellom staten og Den norske kirke. Ordningene som etableres for kirkebygg må også gjelde fredede og verneverdige bygg for andre tros- og livssynssamfunn. Dette bør vurderes å ta dette med i beregningsgrunnlaget for bevilgningene til tros- og livssynssamfunnene

Hovedbegrunnelsen for vern av kirker i dag er at kristen tro og kristent verdigrunnlag skal holdes levende i det enkelte lokalsamfunn og i samfunnet som helhet.

Utvalgets flertall anbefaler at det endres til at hovedbegrunnelsen for vern er motivert av samfunnets kulturhistoriske behov.

Utvalgets mindretall anbefaler at dette endres til at samfunnets kulturhistoriske behov er eneste begrunnelse for vern av kirker.

Utvalget anbefaler at det foretas en nøktern og kritisk gjennomgang av hvilke kirker som skal vernes og ivaretas av det offentlige, hvilke kirker Den norske kirke skal ivareta til ordinært bruk og når det er behov for en kombinasjon av de ulike interessene.

Utvalget mener det bør vurderes om staten skal overta eierskapet for særskilte verneverdige kirker, først og fremst de stavkirkene som ikke er i privat regi, et representativt utvalg steinkirker og tidstypiske kirkebygg.

Utvalget anbefaler at staten overtar eierskapet til fredede og verneverdige kirker som tas ut av kirkelig bruk.

Utvalget anbefaler at det i tillegg til de ordninger som i dag finnes for støtte til

kulturturhistoriske bygg, opprettes en særskilt statlig kirkeantikvarisk tilskuddsordning tilsvarende den svenske ordningen. Tilskuddsordningen skal automatisk tre i kraft når et kirkebygg er fredet og vernet. Størrelsen på tilskuddet må utredes nærmere av Riskantikvaren i samarbeid med Den norske kirke. Tilskuddsordningen skal også omfatte den kategorien som Riksantikvaren har definert som "store kirker med nasjonal verdi".

Utvalget anbefaler at tilskuddsordningen, uavhengig av fremtidig kirkeordning, forvaltes av sentrale kirkelige myndigheter som fordeler tilskuddet etter søknad fra menigheter og/eller fellesråd. Riksantikvaren skal uttale seg om den enkelte søknad.

Utvalgets flertall anbefaler at den nye tilskuddsordningen kommer i tillegg til de finansielle ordninger som i dag gjelder for vanlig vedlikehold av kirker.

Utvalgets flertall vil også understreke behovet for ekstra økonomiske strakstiltak innenfor dagens bevilgningsordninger for å hindre ytterligere forfall og ødeleggelse av kirkebygg.

Utvalget anbefaler at det etableres et kulturminnefaglig kompetansesenter innenfor Den norske kirke. Senteret bør etableres i tilknytning til eksisterende kulturminnefagmiljøer.

Utvalget mener at alle kirker må kunne tjene sitt bruksformål som menighetskirke, uavhengig av vernestatus. Det må kunne gjøres investeringer og oppgraderinger som gjør dette mulig.

Utvalget anbefaler at det vurderes å innføre en lignende ordning som i Danmark, der kirker som fortsatt er i bruk til kirkelige formål har et mindre restriktivt vern av hensyn til bruksbehovene.

Kapitel 9 – Eiendomsrett

De *lokale eiendomsrettslige* spørsmålene har alltid stått i en særstilling, og er i dag løst ved at Soknene, etter kirkeloven, har fått avklart sin status som egnet rettssubjekter, med full eiendomsrett over kirker, kirkefond, kirkegårder m.m.

De *sentrale* kirkelige eiendommene er samlet i Opplysningsvesenets fond (OVF). Rettslig avklart gjennom Grunnloven, lov og fast praksis som regulerer forvaltningen av fondet og bruken av dets avkastning. Eiendomsretten til selve fondet gjenstår.

Blir Den norske kirke et eget rettssubjekt, vil den ha eiendomsrett. Det må avklares hvilke eiendommer og kirkefond Den norske kirke kan eller bør få overført fra staten.

Det anbefales å bygge videre på grunnprinsippet om soknenes eiendomsrett til soknekirker og lokale kirkefond, men noen av flertallet mener at eierforholdene er et spørsmål som kirkens egne organer får avgjøre.

Disse personene mener videre at det må foretas et samlet bo-oppgjør ved at Den norske kirke, sentralt, ved Kirkemøtet trer inn i de rettslige disposisjoner som departementet har i dag etter kirkeloven i forhold til soknenes eiendomsrett.

Svalbard kirke overføres til Den norske kirke. Eiendomsretten til Nidarosdomen ligger i dag reelt sett hos staten.

Dersom endringene blir vedtatt anbefaler flertallet at OVF overføres til Den norske kirke.

Flertallet mener at grunnlovens § 106 og fondsloven fortsatt skal gjelde, men med nødvendige endringer, mens andre mener at grunnlovens §106 og fondsloven oppheves og at fondet overføres til Den norske kirke sentralt.

Eiendomsgrunn til kirkegårder, gravplasser og tomter for menighetshus, kan skjøtes over til vedkommende kirkelige organer mener flertallet, mens mindretallet mener at eiendommer til offentlige eller allmenne formål vederlagsfritt bør skjøtes over til vedkommende virksomhet i forbindelse med overgang til en ny kirkeordning. 2 medlemmer mener at de som fester tomter bør få alminnelig innløsningsrett.

Mindretallet i utvalget har også gitt sin anbefaling om fremtidig eierskap. De anser OVF som statens eiendom og fellesskapets verdier. De vil at bygg og eiendommer overføres til Den norske kirke mens skoletomter, lakseelver og områder til rekreasjon beholdes av staten eller

avhendes. Det bør foretas en gjennomgang av festetomer med tanke på innløsning der det er aktuelt. Verdier ved salg osv. går inn i bo-oppgjøret fordeles. Den norske kirke får full råderett over de fond den blir overført. Begrunnelsen for dette er at Den norske kirke har fått gratis tomter og nå bør det offentlige få tilsvarende tilbake av kirken. Allmennhetens interesse for jakt og fiske på eiendommene må opprettholdes.

Kapitel 10 – Utvalgets forslag og konklusjoner

Her er utvalgets endelige anbefaling og konklusjon vedrørende de spørsmål som utvalget var bedt om å utrede tatt inn. Det vil si en oppsummering av kapitlene foran.

VURDERING

Rådmannen anser at denne saken er av en slik art at det ikke er riktig å fremme innstilling fra rådmannens side. Saken er av meget klar politisk karakter.

Rådmannen vil heller ikke gjøre noe vesentlig vurdering. Vurderingen er gjennomført av den gruppen som ble oppnevnt i sak KS 43/06, i møte 29.06.06.

Gruppen har på ingen måte kommet fram til et felles forslag til uttale, men forslaget til uttale er forhåpentligvis lagt opp slik at kommunestyret kan gjøre voteringer på hvert delpunkt.

Utgangspunkt er som sagt departementets spørreskjema.

På denne måten vil også stemmetallene og et flertall og mindretall komme fram. Statsråd Giske har ønsket å få fram nettopp dette.

Gruppas forslag til uttale er lagt opp etter det spørreskjemaet som departementet ønsker skulle brukes.

Høringsfrist er 1. desember. Saksframstillingen og innstillingen fra gruppa oversendes departementet innen fristen, og så ettersendes kommunestyrets behandling og vedtak.

Rådmannen vil imidlertid nevne et par-tre punkter som delvis et i utkanten av utredningens hovedinnhold, men som rådmannen mener er viktig å ha med seg ”i bakhodet” når uttalelsen skal behandles.

Det ene punktet er under finansiering/økonomi:

Rådmannen er meget skeptisk til at finansieringen av Den lokale kirke (soknene) helt skal overføres til staten og/eller kirken sentralt. Om vi skal ha sjanse til å opprettholde en lokal kirkevirksomhet over hele landet, og unngå sterk sentralisering, må det brukes politiske virkemidler i fordelingen av de økonomiske ressursene. Rådmannen er bekymret for at modeller med direkte fordeling fra staten, eller at midlene fordeles fra kirken sentralt, vil ha en ”pr. hode-innretning”, og det kan fort være kroken på døra for virksomheten lokalt.

Det samme forholdet kan gjelde om gravferdsforvaltningen ”tas fra” kirkelig fellesråd:

Når det gjelder spørsmålet om gravferdsforvaltningen fortsatt skal tilligge fellesrådet eller tilbakeføres til kommunen, anser rådmannen at nåværende ordning fungerer meget godt, både i Rindal og i det aller meste av landet ellers. Kirkebygg og kirkegårder utgjør en integrert helhet hvor personalet kan benyttes på en rasjonell og fleksibel måte. Rådmannen mener derfor at å dele ansvaret for kirkebygg og kirkegårder på hhv fellesråd og kommunen både vil bli en mindre hensiktsmessig og dyrere ordning enn den måten tjenestene er organisert på i dag.

Rådmannen vil også vise til at det ikke er mer enn ti år siden saken ble grundig vurdert i forbindelse med ny kirkelov og gravferdslov.

Begge disse punktene har, etter rådmannens syn, å gjøre med om vi skal ha en kirke over hele landet som kan gi tilnærmet like ”tilbud” overalt.

Gruppen har i sitt forslag til uttale ikke konkludert klart på en av de tre modellene for framtidig kirkeordning. Selv om det første punktet i spørreskjemaet – overordnede prinsipper – langt på vei velger modell.

Mange av høringsinstansene har gjort dette.

Rådmannen har ingen klar mening om dette, men ser at det kunne være noen fordeler med å til slutt ta de tre modellene opp til votering, som en form for konklusjon.